

VAJA LETALSKA NESREČA GORENJSKA 2014

GORENJSKA 2014 AIR ACCIDENT EXERCISE

UDK 656.7:614.8(497.4Gorenjska)"2014"

Bojan Kuntarič

bojankuntaric@yahoo.com

Povzetek

Po podatkih Kontrole zračnega prometa Republike Slovenije je bilo lani poleti v našem zračnem prostoru vsak dan povprečno 1400 zračnih plovil, kar je za tako majhno ozemlje zelo veliko. V to število so všteti zrakoplovi v preletu ter pri vzletu in pristanku. Zaradi razpršenosti zračnih poti so zato kraji, kjer se lahko zgodijo nesreče zrakoplovov, raztreseni po vsej državi. Tako tudi v gorenjski regiji ni območja, kjer ne bi moglo priti do take nesreče. Dejstvo je tudi, da se večina teh nesreč zgodi med vzletom in pristankom. Glede na to, da so imeli na Gorenjskem zadnjo veliko vajo na temo letalske nesreče že leta 2006, je bilo povsem razumljivo, da so jo lani ponovno organizirali.

Abstract

According to Slovenia's Control and air navigation service, there were 1400 aircraft in Slovenia's air space on the average every day in 2014 summer. It is a large number considering the size of Slovenia's territory. The figure includes over-flights, landings and take-offs. The air traffic routes spread across our air space, which means that accidents involving aircraft can occur anywhere in Slovenia. This is true of the Gorenjska region as well. It is a fact that the majority of accidents occur during take-off and landing. As the last major air accident exercise in the Gorenjska region took place in 2006, it made sense to organise such an exercise again in 2014.

Drugo oktobrsko soboto je tako v zaselku Štefanja Gora na obronkih Krvavca v Občini Cerklje na Gorenjskem potekala enodnevna napovedana in kombinirana vaja *Letalska nesreča Gorenjska 2014*. Pri njeni pripravi je sodelovalo 21 organizacij in ustanov, od različnih ministrstev, gasilskih organizacij in enot do gorenjskega zdravstva, Občine Cerklje ter drugih. Na vaji je sodelovalo skoraj 400 udeležencev iz 29 organizacij, ki bi bili tudi sicer vključeni v intervencijo ob večji nesreči zrakoplova na Gorenjskem.

Kot je pri vajah navada, so udeleženci pripravili poročila oziroma tako imenovane delne analize o svojem sodelovanju na vaji.

Vodja ocenjevalcev, sicer vodja izpostave Inšpektorata RS za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami za Gorenjsko Bojan Malovrh, je zapisal, da je bilo vodenje intervencije dobro in učinkovito, dobro in usklajeno je bilo tudi sodelovanje med pripadniki različnih reševalnih služb. Zaradi komunikacijskih težav je bilo občasno nekoliko moteno le sodelovanje med vodji intervencij. Regijski štab CZ za Gorenjsko in Občinski štab CZ Cerklje na Gorenjskem sta bila aktivirana in sta skladno z načrtom zaščite in reševanja vodji intervencije posredovala vso pomoč. Razmere za delo so bile dobre. Postavljeno je bilo poveljniško mesto, na katerem so delovali vodje gasilcev, policije in nujne medicinske pomoči, pozneje še vodje Gorske

Slika 1: Organizatorji so stroške vaje zmanjšali tudi tako, da so za maketo letala uporabili stara osebna in kombinirana vozila. (foto: B. Kuntarič)

Figure 1: Old cars and vans were used for a model aircraft to reduce costs. (photo: B. Kuntarič)

Slika 2: Gasilci so bili prvi na kraju nesreče. (foto: B. Kuntarič)

Figure 2: Fire fighters were first to arrive at the scene. (photo: B. Kuntarič)

reševalne službe, Centra za socialno delo in Rdečega križa. Določiti je bilo treba ustrezen sistem pomočnikov, ki so vodili posamezne naloge, mogoče bi bilo treba pomočnike še ustrezno označiti.

Bojan Malovrh je zapisal tudi, da je bil na tej vaji napredek pri postavljanju organizacijske strukture vodenja intervencije zelo pomemben. Za nadzor nad terenom je bilo območje nesreče razdeljeno na sektorje, kar je omogočilo učinkovito in pregledno iskanje ter reševanje ponesrečencev. Pri iskanju ponesrečencev je vodja intervencije premalo izkoristil prednosti brezpilotnih letal, vzrok je verjetno majhno območje nesreče, predvsem pa dejstvo, da njihova uporaba za podporo vodenju intervencij v Sloveniji kljub koristim, dokazanim tudi na vaji, sistemsko še ni uvedena, zato vodjem manjka izkušenj z njimi.

Kraj nesreče je bil ustrezno označen in zavarovan s trakovi. Postavljene so bile vstopne in izstopne kontrolne točke, na katerih so preverjali, ali udeleženci izpolnjujejo pogoje za vstop na kraj nesreče ali

odhod z njega, o čemer so bili narejeni tudi zapisi. Ponesrečenci so bili najdeni in tudi označeni, kraj nesreče je bil zavarovan in ves čas vaje tudi ustrezno varovan.

V poročilu vodje ocenjevalcev je zapisano tudi, da sta bila število in usposobljenost udeležencev vaje dobra in so z njo dosegli zastavljene cilje. Izstopalo je predvsem strokovno sodelovanje vseh služb, kar kaže na to, da delujejo zelo usklajeno in si pomagajo, ko je treba.

Regijska vaja je ponudila tudi dobra izhodišča za načrtovanje in izpopolnjevanje prihodnjih ukrepov ter dobro izkušnjo za ukrepanje v takih in podobnih nesrečah. Ocenjevalci so vajo ocenili z oceno **dobro**.

Kako je vaja potekala

Organizatorji so si vajo zamislili predvsem kot priložnost za preverjanje usposobljenosti za ukrepanje ob letalski nesreči velikega obsega, ki bi se lahko zgodila na območju katere koli regije v državi. Hkrati je služila tudi kot najvišja stopnja usposabljanja vseh sodelujočih v organizacijsko čim bolj stvarnih razmerah, poudarek pa je bil na sodelovanju sil za zaščito, reševanje in pomoč. Od sodelujočih je zahtevala usklajene dejavnosti, od zaznavanja nesreče, obveščanja in aktiviranja do dostopov na območje nesreče ter organiziranja in izvajanja reševalnih ter drugih dejavnosti na njem. Najzahtevnejše dejavnosti so potekale pri vodenju celovite intervencije, vključno z oskrbo v nesreči udeleženih potnikov, tudi nepoškodovanih, ter njihovih sorodnikov, prijateljev in znancev.

Scenarij vaje

Letalo, v katerem naj bi bilo od 30 do 50 potnikov, se je pripravljalo za pristanek na Letališču Jožeta Pučnika Ljubljana in je zaradi neznanega vzroka strmoglavilo na

Slika 3: Reševanje ponesrečenca iz ostankov letala (foto: B. Kuntarič)

Figure 3: An injured person is rescued from the plane wreckage. (photo: B. Kuntarič)

Slika 4: Začasna karantena za potnika, ki je kazal znake ebole (foto: B. Kuntarič)

Figure 4: A passenger with Ebola symptoms is put in provisional quarantine facility. (photo: B. Kuntarič)

Slika 5: Reševalci so začeli nositi poškodovance na trižno mesto. (foto: B. Kuntarič)

Figure 5: Rescuers carry the injured persons to the triage point. (photo: B. Kuntarič)

pobočje Štefanje gore. Pri padcu je letalo razpadlo na več delov, zato so bila delovišča reševalnih ekip raztresena po bližnjih vzpetinah in globelih. Ob padcu je iz letala začelo iztekati gorivo, ki bi lahko onesnažilo vire pitne vode ali se vžgalo.

Nesrečo je videl pohodnik, ki je o dogodku prek številke 112 takoj obvestil regijski center za obveščanje. Regijski center za obveščanje Kranj je takoj začel obveščanje in aktiviranje po standardnem operativnem postopku za gorenjsko regijo, pripravljenem za ukrepanje ob nesreči zrakoplova.

Hkrati je Kontrola zračnega prostora ugotovila, da je eno izmed letal izginilo z njenih radarjev. Tako se je vaja pravzaprav začela na dveh krajih. Regijski center v Kranju je aktiviral gasilsko enoto širšega pomena, to je Gasilsko reševalno službo Kranj, poleg nje pa še lokalno prostovoljno gasilsko enoto Štefanja Gora, osrednjo občinsko gasilsko enoto Cerklje na Gorenjskem ter PGD Zgornji Brnik, o nesreči je obvestil tudi Gasilsko reševalno službo na Letališču Ljubljana ter PGD Šenčur. Operativni delavec v centru je o nesreči obvestil tudi policijo, nujno medicinsko pomoč, Regijski štab CZ za Gorenjsko, Občino Cerklje na Gorenjskem in občinske štabe CZ na Gorenjskem.

Aktiviranje sil za zaščito, reševanje in pomoč

V nadaljevanju je ReCO Kranj izmenjal informacije z Območno kontrolo zračnega prometa in Letališko

Slika 6: Na triaži so določili, katere stopnje so ponesrečenčeve poškodbe. (foto: B. Kuntarič)

Figure 6: Triage process is used to determine how seriously a person is injured. (photo: B. Kuntarič)

kontrolno zračnega prometa ter Agencijo za civilno letalstvo (šlo je za medsebojno obveščeno, izmenjavo in preverjanje informacij, pridobivanje podatkov o letalskem prevozniku, številu in imenih potnikov, vrsti tovora ipd.). Kranjski center je skladno z načrtom obveščanja o nesreči obvestil še Center za obveščanje RS, poveljnika CZ za Gorenjsko, župana in poveljnika CZ Občine Cerklje na Gorenjskem ter druge odgovorne osebe.

Naloge posameznih reševalnih služb

Vodja izmene poklicne gasilske enote iz Kranja je po prihodu na kraj nesreče prevzel vodenje intervencije.

Policija je po prejemu obvestilu o nesreči začela dejavnosti, ki so v njeni pristojnosti. Najprej je v dogovoru z vodjo intervencije poskušala zavarovati območje nesreče in silam za zaščito, reševanje in pomoč zagotoviti proste dovozne poti, vključila se je v delovanje sprejemnega mesta ter sodelovala pri skupnem vodenju intervencije. Izvajala je tudi običajne policijske naloge, delno tudi postopke preiskovanja vzrokov nesreče, vodila ustrezne evidence, obveščala pristojne organe o tujcih, ki so bili udeleženi v nesreči, sodelovala pri oblikovanju in delovanju zbirnih centrov, vzdrževala javni red in mir ter opravljala druge naloge.

Služba nujne medicinske pomoči (NMP) je po prvih informacijah o nesreči letala in ob sumu na večje število poškodovanih aktivirala sile zdravstva. Na vaji je sodelovalo kar 80 zdravnikov, medicinskih sester in drugega osebja. Zaradi pričakovanega velikega števila poškodovanih in s tem povezanih potreb po medicinskih materialnih sredstvih so aktivirali tudi prikolico za množične nesreče in helikopter Slovenske vojske z ekipo helikopterske nujne medicinske pomoči.

Slika 7: Poškodovanec je že v oskrbi medicinskega osebja. (foto: B. Kuntarič)

Figure 7: Medical personnel are already with the injured persons. (photo: B. Kuntarič)

Poveljnik Civilne zaščite Občine Cerklje na Gorenjskem se je po prejemu obvestila o nesreči seznanil s trenutnimi razmerami in začel načrtovati pomoč, ki je v pristojnosti občine. Predvidel je morebitno potrebo po evakuiranju prebivalcev zaradi škodljivih vplivov nevarnih snovi, načrtoval lokacijo za njihovo zasilno namestitev ter organiziral logistično podporo za tridnevno oskrbo.

Namestnik poveljnika Civilne zaščite za Gorenjsko je po prejemu obvestila presodil položaj in aktiviral Štab CZ za Gorenjsko v operativni sestavi, ki je začel delovati v sejni sobi v gasilskem domu PGD Cerklje na Gorenjskem. Aktiviral je tudi enote za podporo delovanju štaba, ekipe prve pomoči Rdečega križa, Center za socialno delo Kranj ter uvedel usklajevanje na regijski ravni. Neposredno ob kraju nesreče se je postopno oblikoval triažni prostor. Ponesrečence so začeli odvažati z reševalnimi vozili, odločitev o tem sta sprejela vodja intervencije in vodja ekip nujne medicinske pomoči. Medicinsko osebje je v sodelovanju s policijo (da bi se izognili nepotrebemu podvajanju evidenc) vodilo evidenco poškodovanih in tako zagotavljalo njihovo sledljivost po prevozu v različne zdravstvene ustanove. Pri prevozu lažje poškodovanih so pomagale tudi gasilske enote s svojimi vozili.

V lovski koči blizu kraja nesreče je sčasoma nastal zbirni center za nepoškodovane evakuirane osebe. Oskrbo so ob podpori policije zagotavljali predstavniki Centra za socialno delo Kranj in Območnega združenja Rdečega križa Kranj z ekipama prve pomoči. Skladno z razmerami so evidentirali rešene in nepoškodovane osebe, za poznejše postopke pa tudi njihovo lastnino. Med poškodovanimi je bil tudi humanitarni delavec, ki se je vračal z območja, na katerem je takrat razsajala množična nalezljiva bolezen, sumili so na ebolo. Potnik se je slabo počutil, imel je vročino in je neprestano bruhal.

Slika 8: Šotor, v katerem so pomagali ponesrečencem in jih pripravili za prevoz v bolnišnico (foto: B. Kuntarič)

Figure 8: Tent in which the injured persons were taken care of and prepared for transport to the hospital. (photo: B. Kuntarič)

Na kraj nesreče so postopoma začeli prihajati tudi svoji udeleženi v nesreči.

Nacionalni inštitut za javno zdravje se je v vajo začel vključevati po prejemu obvestila o možnosti onesnaženja virov pitne vode in širjenja morebitnih nalezljivih bolezni.

Center za socialno delo Kranj so aktivirali predvsem zaradi zagotavljanja psihosocialne pomoči nepoškodovanim oziroma lažje poškodovanim udeležencem nesreče ter svojem.

Območno združenje Rdečega križa Kranj je sodelovalo z dvema ekipama prve pomoči, ki sta pomagali ekipam nujne medicinske pomoči in pri zagotavljanju psihosocialne oskrbe.

Rdeči križ Slovenije je s svojo poizvedovalno službo pomagal predvsem pri evidentiranju oseb in njihovem iskanju.

Enota CZ za identifikacijo mrtvih pri Inštitutu za sodno medicino je skladno s svojimi postopki in doktrino identificirala trupla.

Ministrstvo za infrastrukturo oziroma Sektor za letalstvo in Služba za preiskovanje letalskih nesreč in incidentov (SPLNI) sta zagotovila podatke o vrsti letala, prevozniku in tovoru ter pozneje sodelovala pri razjasnitvi vzrokov nesreče.

Potek intervencije

Reševalci so morali najprej ugotoviti, kakšno letalo je vpleteno v nesrečo, koliko potnikov je bilo v njegovi kabini in ali je morda prevažalo nevarne snovi ... Dokler niso imeli teh podatkov, so vsi prvi reševalci, ki so

Slika 9: Dva poškodovanca so morali gorski reševalci poiskati na krošnjah dreves. (foto: B. Kuntarič)

Figure 9: Two injured persons were rescued from the treetops by the mountain rescue service. (photo: B. Kuntarič)

prišli na kraj nesreče, delali v zelo težavnih in nevarnih razmerah.

Po prihodu na kraj nesreče so morali reševalci najprej ugotoviti, kako veliko je območje nesreče. Če bi letalo začelo razpadati že v zraku, bi bilo treba njegove dele iskati več kilometrov daleč, a so bili njegovi ostanki raztreseni na razmeroma ozkem prostoru. Vodja intervencije se je moral poleg organizacije reševanja na kraju nesreče ukvarjati tudi s preiskavo širšega območja in jo usklajevati s policijo in drugimi reševalnimi enotami. Poskrbeti je moral tudi, da na kraj nesreče ne bi prišli radovedneži, ki bi intervencijo še bolj zapletli.

V nadaljevanju je moral vodja poskrbeti za gašenje, reševanje, tehnično reševanje in načrtovanje potreb za naslednje ure. Precejšnja težava so bile tudi različne evidence, ki jih je bilo treba voditi. Vedeti je bilo namreč treba, kdo je na območju intervencije, katere enote so zunaj njega in pripravljene na začetek dela, kako poteka pot ponesrečencev oziroma pacientov, kaj so reševalci našli na kraju nesreče, kateri ponesrečenci so šli skozi triažo in kam so bili odpeljani. Položaj je bil v resnici zelo zapleten.

Slika 10: Vodja intervencije je imel dobrega pomočnika tudi v dronu (brezpilotniku), saj mu je lahko posredoval sliko s katerega koli dela kraja nesreče. (foto: B. Kuntarič)

Figure 10: Incident commander had an excellent assistant – a drone providing images of any part of the accident site. (photo: B. Kuntarič)

Viri in literatura

1. Načrt za izvedbo vaje Letalska nesreča Gorenjska 2014.
2. Informacija o vaji Letalska nesreča Gorenjska 2014.
3. Regijski načrt zaščite in reševanja ob nesreči zrakoplova za gorenjsko regijo.
4. Ocena ogroženosti zaradi nesreče zrakoplova gorenjske regije.
5. Skupno poročilo o ocenjevanju vaje Letalska nesreča Gorenjska 2014.